herpy

GECKOR

Common flat-tail gecko

Uroplatus fimbriatus

Släktets klassiker och en av de största bladsvansgeckorna: ett fransigt, barkfärgat nattdjur från regnskogarna i östra Madagaskar som på dagen smälter samman med trädstammen. Den är imponerande att se på, men behöver svala temperaturer, hög fuktighet och en tålmodig, erfaren hållare.

Familj: Gekkonidae Tidigare namn: *Stellio fimbriatus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-33 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**7-10 år**
Aktiv	**I skymningen och på natten**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Regnskog**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 100 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-25 °C**
Temperatur, natt	**17-21 °C**
Luftfuktighet	**65-95 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 1
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-2 ägg**
Inkubation	**100-230 dagar** vid 18-26 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uroplatus fimbriatus är en av de största geckorna i släktet, och artnamnet betyder fransad. Längs kroppen, benen och svansens kant sitter smala hudflikar, som lägger sig helt tätt mot barken när djuret vilar på en stam. De suddar ut kroppens skugga, så att geckon inte längre ser ut som ett djur. Färgerna är grå, bruna och grönaktiga och ofta marmorerade som mossa och lav, och den breda, platta svansen ser ut som ett vissnat blad.

Vuxna djur blir 25-33 cm inklusive svans. Vikten är inte dokumenterad. Ögonen är stora och utan ögonlock, med lodrät pupill, och så ljuskänsliga att geckon kan se färger på natten. Blir den störd lyfter den huvud och svans, sperrar upp munnen och skriker. Det är en bluff, men den fungerar.

Arten beskrevs redan 1797 av den tyske naturforskaren Johann Gottlob Schneider under namnet *Stellio fimbriatus* och är släktets typart. År 2006 avskildes de stora bladsvansgeckorna från norra Madagaskar, bl.a. Montagne d'Ambre, som en självständig art, *Uroplatus giganteus*, så äldre uppgifter om mycket stora djur från norr handlar sannolikt om den.

Det är ett djur för den som vill titta och har tålamod, inte för den som vill ha ett sällskapsdjur. En stor del av djuren i handeln har varit vildfångade och anlänt stressade, uttorkade och fulla av parasiter, så välj ett uppfött djur om du kan.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Arten förekommer bara på Madagaskar. Den lever i regnskogarna i den östra delen av ön, ungefär från Antongilbukten i norr till trakten kring Vondrozo i söder, och dessutom på öarna Nosy Mangabe och Nosy Boraha (Île Sainte-Marie) utanför kusten.

Utbredningen är förhållandevis stor, och IUCN räknar inte arten som hotad. Den är dock helt beroende av skogen, och skogsavverkning och insamling för djurhandeln är de största hoten. Kartan visar bara den naturliga utbredningen.

> **Naturlig utbredning:** Madagaskar.

LIVSMILJÖ

Geckon lever i fuktig tropisk regnskog, särskilt i låglandet och de lägre bergsskogarna. På dagen sitter den med huvudet nedåt på stammar och tjocka grenar, ofta ganska lågt, med kroppen tryckt mot barken. På natten jagar den insekter och andra smådjur på stammarna och i snåren.

Klimatet i östra skogarna är varmt och fuktigt större delen av året med en kort, torrare period. Luftfuktigheten ligger i genomsnitt omkring 80 %, och dagstemperaturen typiskt i det låga till mellersta 20-talet. Nätterna är svalare, särskilt i högre belägen skog. Dis, regn och dagg ger långa perioder med nästan mättad luft, och det är just hög fuktighet på natten och svala nätter du ska efterlikna i terrariet.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Arten använder höjden, så terrariet ska vara högt. Ett enskilt vuxet djur klarar sig i 45 × 45 × 90 cm (längd × bredd × höjd), men ett par bör ha minst 60 × 60 × 100 cm, samma minimimått som rekommenderas för ett par av den något mindre *Uroplatus henkeli*. En hane med två honor behöver omkring 60 × 60 × 120 cm eller mer. Ungar trivs i ett mindre terrarium på cirka 30 × 30 × 45 cm.

Glasväggar håller kvar dropparna från sprayningen, och djuren dricker av dem. Fronten och toppen ska ha nät, så att luften byts. Inred med lodräta och sneda grenar, korkbark och tjocka bamburör på olika höjd, så att geckon kan sitta med huvudet nedåt som i naturen. Växter med stora blad, levande eller konstgjorda, ger skydd och håller kvar fukten.

Som botten fungerar en fuktig blandning av kokosmull och jord utan gödsel, täckt av vissna löv. För nykläckta ungar är hushållspapper det säkraste, eftersom de inte kan svälja något av det. Ta bort avföring ofta, och byt botten helt med jämna mellanrum, eftersom fukt och avföring snabbt ger bakterier.

TEMPERATUR

Arten tål värme dåligt och ska hållas svalare än många tror. På dagen är 22-25 °C lagom, och på natten ska temperaturen sjunka till 17-21 °C. Nattsänkningen är en viktig del av dygnsrytmen. Temperaturen får bara kortvarigt komma över cirka 27 °C, och över 30 °C ökar risken för dödsfall snabbt.

I ett vanligt vardagsrum är extra värme som regel onödig. Arten behöver ingen värmefläck. Vill du ge en liten varm fläck, håll den på högst 27 °C, och se till att djuret alltid kan söka sig till en svalare plats.

Mät med två digitala termometrar, en högt upp och en längst ner, och ställ terrariet bort från soliga fönster. En termometer med larm avslöjar snabbt en värmebölja, och på varma sommardagar kan en fläkt ovanför nätlocket räcka för att hålla temperaturen nere.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Hög luftfuktighet är det viktigaste i skötseln, för arten torkar lätt ut. Håll luftfuktigheten på 65-70 % på dagen och 80-95 % på natten, och låt botten torka upp lite under dagen. Spraya grundligt med ljummet vatten i skymningen, så att det sitter droppar på blad, grenar och glas. Ett regnsystem med fin dimma som går ett par gånger per dygn är en stor hjälp.

Geckon dricker droppar från blad och glas och använder sällan en vattenskål, men ställ ändå fram en låg skål med färskt vatten. God ventilation är lika viktig som fukten, eftersom stillastående, fuktig luft ger mögel, luftvägsinfektioner och hudproblem. En hygrometer visar om rytmen håller.

LJUS OCH UVB

Arten är aktiv i skymningen och på natten och hör till Ferguson-zon 1 tillsammans med andra skuggdjur. Ett svagt UVB-ljus rekommenderas för hela släktet. Använd t.ex. ett T5-rör för skogsdjur, så att UV-indexet högst ligger omkring 0,6-1,4 på de översta grenarna, och placera det på ena sidan, så att resten av terrariet ligger i skugga.

Ha ljuset tänt 10-12 timmar om dagen, styrt av en timer, och se till att det är mörkt på natten. Undvik starka spotlights och färgat nattljus. Starkt ljus och värme tillsammans är den snabbaste vägen till en stressad gecko.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Arten äter insekter och tar nästan bara levande byten. Ge en blandning av syrsor, gräshoppor, dubiakackerlackor och stora mjölmaskar, och vaxmalslarver som godbit. Bytet får inte vara bredare än avståndet mellan geckons ögon. Utfodra ungar varje eller varannan dag och vuxna 2-3 gånger i veckan, så mycket de äter på 10-15 minuter. Vikten ska hållas stabil.

Pudra insekterna lätt med kalk, och ge D3-vitamin och multivitamin ett par gånger i månaden. Honor under avelssäsongen behöver extra kalk. Mata foderdjuren väl innan de serveras, och ta bort insekter som inte äts upp.

Små, uppfödda sniglar är värda att prova, särskilt till honor. Hos *Uroplatus henkeli* är de avgörande för honornas kalktillförsel och äggläggning, och troligen gäller detsamma här. Stora honor kan någon sällsynt gång få en nyfödd mus, men det är inte nödvändigt och kan göra djuret fett.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Geckon satsar på kamouflage framför flykt och är skygg och stresskänslig. Vildfångade djur hoppar och kan bita när de blir vidrörda. Uppfödda djur är lugnare, men inte heller de lämpar sig för frekvent hantering. Håll arten som ett djur att titta på, och ta upp den bara när det är nödvändigt. Sitt lågt, och låt den gå från hand till hand i stället för att hålla fast.

Könsmogna hanar ska hållas var för sig, eftersom de gapar åt varandra och slåss. Arten är alltså mindre fredlig än *Uroplatus henkeli*. Ett par eller en hane med två honor kan fungera i ett stort terrarium med många gömställen. Titta efter sår, särskilt under fortplantningstiden, och skilj djuren åt om det blir oro. Skriker geckon när du närmar dig har du kommit för nära.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på en tydlig buckla vid svansroten, där hemipenis ligger, och på små porer framför kloaken. Honorna är som regel något större och får en fylligare kropp när de är redo för avel. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad. Vänta tills honan är fullvuxen och i god hull innan hon sätts i avel.

En hona i god form har tydliga vita kalksäckar på halsen, där hon lagrar kalk till äggen. Könet bestäms av kromosomer: hela släktet har troligen hanar med ZZ och honor med ZW.

PARNING

Parningen sker på natten och kan vara i flera timmar. Hanen viftar med svansen, kryper upp på honan utan att bita i nacken och för in sin svans under hennes. Honan kan lagra sperma och lägga flera kullar efter en enda parning, så hanen kan flyttas ut igen efter några veckor.

Sätt in hanen hos honan, och håll utkik efter dem de första nätterna. Har du flera hanar ska de turas om att vara hos honorna och aldrig vara tillsammans. Ge honan minst tre månaders paus från hanen varje år, helst under den svalare perioden, så att hon kan bygga upp kalkreserver och vikt. Stabil hög fuktighet och regelbunden sprayning är en förutsättning för att få arten att fortplanta sig.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger som regel ett eller två ägg, ofta tre till fyra veckor efter parningen. Antalet äggkullar per år är inte dokumenterat; hos *Uroplatus henkeli* är det upp till fem under en säsong.

Äggen är runda och hårdskaliga. Honan lägger dem på marken under bladen eller lätt nedgrävda och rullar dem i jord medan skalet härdas. Ge henne en lugn äggläggningsplats, t.ex. en bricka eller kruka med lätt fuktig jord och ett lager blad. Titta efter ägg varje dag när hon verkar orolig, och vänd dem aldrig när du tar upp dem.

INKUBATION

Lägg äggen halvt nedgrävda i vermikulit (blandad 1:1 med vatten efter vikt) eller fuktig sphagnum i en liten låda med några få lufthål, utan att vända eller täcka dem. Luftfuktigheten i lådan ska vara över 70 %, men äggen själva ska hållas torra.

Vid 24-26 °C kläcks äggen efter 100-120 dagar. Vid lägre temperatur, ner till 18 °C och gärna med ett nattligt fall till 18-22 °C, kan det ta upp till 230 dagar; de siffrorna är lånade från *Uroplatus henkeli*. Ha tålamod innan du ger upp ett ägg. Om temperaturen kan påverka ungarnas kön är inte undersökt hos arten.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är omkring 5-6 cm långa och lever på gulleresterna de första dagarna. Flytta dem till ett litet terrarium med hushållspapper, grenar och en växt, och håll det fuktigt. Ungar ska hållas åtskilda från de vuxna.

Ge små syrsor och bananflugor, pudrade med kalk, varje eller varannan dag, och se till att bytet inte är för stort. Håll ungarna vid 23-25 °C på dagen och 19-21 °C på natten. Väg ungarna regelbundet. De växer snabbt det första året, men det finns inga pålitliga uppgifter om när de är fullvuxna.

Hälsa och vanliga misstag

Vildfångade djur är ofta försvagade, och det är den största risken med arten. I övrigt beror de flesta problem på fel förhållanden i terrariet. De typiska felen är:

- För hög temperatur. Längre tid över 27 °C stressar djuret, och över 30 °C kan det dö.
- Uttorkning på grund av för låg fuktighet. Geckon dricker droppar, så spraya dagligen.
- För lite kalk och D3-vitamin, särskilt hos avelshonor, vilket ger mjuka ben och ägg som fastnar.
- Parasiter och infektioner hos vildfångade djur. Låt undersöka ett träckprov hos en veterinär med reptilerfarenhet, gärna innan djuret flyttar in hos dina andra djur.
- Stillastående, fuktig luft, som ger mögel och luftvägsinfektioner.
- Stress av hantering, starkt ljus och oro, som kan få djuret att sluta äta.

Ett friskt djur har klara ögon, en fyllig svans och ett gott grepp. Sök veterinär om geckon går ner i vikt, inte äter på ett par veckor, andas med svårighet eller verkar slö.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.